

טעמוראו

קטע משיחת כ"ק אדמו"ר על מנת ללמוד עם מקורבים באי בתי חב"ד

פרשת שמות

"ואמרו לי מה שמו"

"מה שמו" וכי לא ידעו בני ישראל מהו שמו של הקב"ה ?

ישנו ענין הדורש ביאור בפשטות הכתובים בנוגע לכללות תוכן הענין, ולכאורה, לא מתעכב רש"י לבאר זאת בפירושו:

...משה רבינו אומר להקב"ה: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם **ואמרו לי מה שמו** מה אומר אליהם". ולכאורה תמוה ביותר: וכי עד עתה לא ידעו בני ישראל מהו שמו של הקב"ה – שמשום זה ישאלו למשה (כאשר יבוא ויאמר להם "אלקי אבותיכם שלחני אליכם") **"מה שמו"?**

ובפרט שמודגש בכתוב "אלקי אבותיכם שלחני אליכם" – והרי האבות (אברהם יצחק ויעקב) בודאי ידעו את שמו של הקב"ה, כפי שמצינו בחומש בראשית ששמו של הקב"ה מופיע **ריבוי** פעמים ביחס לדיבור אל האבות – "ויאמר ה' אל אברהם", וכיוצא בזה; ולא רק שם אחד, אלא **כמה** שמות – שם הוי', שם אלקים, שם שד-י, ומכיון שהאבות ידעו את שמו של הקב"ה, בודאי מסרו זאת לבניהם אחריהם כו', ובפרט שתיכף ומיד עם ירידתם למצרים שלח יעקב את יהודה "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה", ומכיון שבודאי ידעו בני ישראל את שמו של הקב"ה – מה מקום לשאלה "מה שמו"!? –

ונוסף לזה:

בני ישראל ידעו שסוף כל סוף יגאל אותם הקב"ה ממצרים – כפי שאמר יוסף: "אלקים פקוד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב"^[1]. ובודאי נמסרה הבטחה זו מדור לדור (במשך כל זמן היות בני ישראל במצרים), ובפרט ש"וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה", ואם כן, היו מוכרחים למסור את הדברים לבניהם אחריהם, כדי שיוצאי מצרים יקיימו את שבועתו של יוסף ויקחו עמהם את ארונו של יוסף (ועל דרך זה בנוגע לשאר השבטים). וכמו כן מובן בפשטות שכאשר הקב"ה אמר ליעקב – מיד עם ירידתו למצרים – "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", מסר יעקב לבניו שהקב"ה הבטיחו שלא ישארו במצרים אלא סוף כל סוף יצאו ממצרים.

ועל פי זה – כאשר משה בא לבני ישראל ואומר להם "ה' אלקי אבותיכם שלחני אליכם" מכיון שהגיע זמן הגאולה – מה מקום לפליאה ותמיהה מצדם של בני ישראל, עד שישאלו "מה שמו" – הרי כבר הובטח להם "פקוד יפקוד אלקים אתכם"!!

ומכיון שרש"י אינו מתעכב לבאר דיוקים אלו – בהכרח לומר שהדברים מובנים בפשטות לבן חמש למקרא.

...הביאור בפירוש רש"י:

הבן חמש למקרא למד כבר בפירוש רש"י בהתחלת פרשת בראשית אודות החילוק שבין שם הוי' לשם אלקים – ששם הוי' מורה על מדת הרחמים, ושם אלקים מורה על מדת הדין: "בראשית ברא אלקים – ולא אמר ברא הוי', שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין (אלקים), וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים (הוי') ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים".

כלומר: הקב"ה נקרא **בכמה וכמה** שמות – בהתאם לפעולה שעושה באותה שעה: כאשר עושה פעולה של דין – נקרא בשם "אלקים", וכאשר עושה פעולה של רחמים – נקרא בשם "הוי'",

וכיוצא בזה בשאר שמותיו של הקב"ה. ועל דרך פירוש רש"י^[2] בנוגע לשמות המלאכים – "משתנים שמותינו לפי מצות עבודת השליחות שאנו משתלחים".

ועל פי זה מובן מהו תוכן שאלת בני ישראל – "מה שמו":

בני ישראל ידעו אודות שמותיו של הקב"ה – השמות שמצינו אצל האבות אברהם יצחק ויעקב, וידעו גם שכל שם קשור עם הנהגת הקב"ה באופן מסויים, כלומר, לצורך פעולה והנהגה מסויימת נקרא הקב"ה באופן כך וכך.

ולכן, כאשר מדובר אודות מצב מיוחד במינו, שלא היה עד עתה – שכל בני ישראל נמצאים במצב של גלות והקב"ה שולח אליהם את משה כדי להוציאם מהגלות – שואלים בני ישראל: "מה שמו", כלומר, באיזה שם נקרא הקב"ה ביחס לפעולה ומצב כזה.

דהנה, שמותיו של הקב"ה שמצינו אצל האבות – הם בקשר להבטחה על בנים, ירושת הארץ, וכיוצא בזה (אצל אברהם), ברכה מיוחדת כו' בקשר לבואו של יצחק לארצו של אבימלך מלך פלשתים, ברכה מיוחדת לשמירה בדרך אצל יעקב, וכיוצא בזה; אבל כאן מדובר אודות מצב מיוחד במינו **שלא היה כמוהו** עד עתה (שכל בני ישראל נמצאים בגלות כו'), ולכן שואלים בני ישראל: "מה שמו" – כיצד תהי' הנהגתו של הקב"ה (המתבטאת בשם שנקרא בהתאם לכך) במצב זה.

בסגנון אחר ובעומק יותר:

השאלה "מה שמו" מבטאת את **תמיהתם** של בני ישראל על כללות המצב בו הם נמצאים: משה אומר להם "אלקי אבותיכם שלחני אליכם", כלומר, שהקב"ה מתייחס כאן בתור "**אלקי אבותיכם**", שהם בנים של אותם "אבות" שהוא אלקיהם. ואף על פי כן, בנוגע לפועל הניח הקב"ה שמצרים ישעבדו ויעבידו אותם בעבודת פרך במשך מאתיים ועשר שנים, ורק לאחרי שפרעה היה רוחץ בדמם של תינוקות ישראל. . . "טויזנטער אידישע קינדער זיינען אומגעקומן" . . . – שולח הקב"ה את משה לבשר לבני ישראל ש"אלקי אבותיכם שלחני אליכם"!

"א שמחה האט געטראפן" – בשורת הגאולה לאחרי מעמד ומצב שכזה! – היכן היה הקב"ה עד עתה הרי הוא "אלקי אבותיכם"? ויתירה מזו: אפילו כאשר מחליט לגאול אותם מהגלות – שולח הוא שליח בלבד!

וזוהו התוכן הפנימי דשאלת בני ישראל – "מה שמו": מה מתרחש כאן במצב שכזה, מה פשר הנהגתו של הקב"ה באופן כזה, ומהו שמו של הקב"ה בהתאם להנהגה זו – מצב של גלות איום במשך זמן, ורק לאחרי זה – בשורה אודות ענין של גאולה, ומכיון שכן הוא מצב הדברים – מי יודע באיזה אופן תהיה כבר הגאולה (לאחרי הנהגה כזו – עם היותו "אלקי אבותיכם")?

ועל זה בא מענה הקב"ה – "ויאמר אלקים אל משה אהי אשר אהי" . . אהי שלחני אליכם":

"אהי עמם בצרה" – כאשר בני ישראל נמצאים במצב של צרה, נמצא גם הקב"ה במצב של צרה, . . . "בכל צרתם לו צר", ולכן, כאשר בני ישראל בוכים. . . על קושי הגלות, עד שפרעה רוחץ בדמם תינוקות ישראל. . . בוכה גם הקב"ה. . . כי גם הוא נמצא במצב של צרה, וכאמור – "בכל צרתם לו צר".

ומכיון ששמו של הקב"ה (במצב זה) הוא "אהי אשר אהי", "אהי עמם בצרה", כלומר, שגם בזמן הגלות נמצא הקב"ה ביחד עם בני ישראל ומצטער בצרתם, ולכן "אהי שלחני אליכם" כדי להוציאכם מהגלות – הרי בודאי שכאשר מחליט לגאול אותם, תהיה הגאולה בתכלית השלימות.

...ובקשר לשאלה מה היה עד עתה, כלומר, כיצד יתכן שבני ישראל היו עד עתה במצב של גלות, היתכן שהקב"ה – "הוי אלקי אבותיכם" – הניח שיהיה מצב כזה, היכן היא ההנהגה מצד שם הוי', מדת הרחמים! – על זה באה התשובה: "זה שמי לעלם – חסר וי", לומר העלימוהו כו", כלומר, שעד עתה היה שם הוי' (מדת הרחמים) באופן של העלם כו'.

משיחת ש"פ שמות, ה'תשמ"ג,
תו"מ תשמ"ג ח"ב ע' 800 ואילך
(לשלימות הענין ראה לקו"ש חלק כ"ו ע' 19 ואילך)

[1] ס"פ ויחי
[2] וישלח לב, ל.